

Záměr – Téma – Cíl

Záměr:

- Shrnutí informací kdy, kde, pro koho, o čem a s jakými prostředky máme program/vzdělávací lekci realizovat. Podaří-li se nám všechny tyto informace dát dohromady, vytvoří spolu jasně vymezený časoprostor, jehož hranice bychom měli nadále během přípravy ve svých úvahách respektovat.
- Ne vždy máme všechny informace k dispozici od samého začátku - vyplatí se dospecifikovat si chybějící kritéria a podle nich pak pracovat.
- Je důležité si pohlídat, aby se jednotlivé aspekty zadání vzájemně nevyklučovaly. Nejčastějším příkladem vzájemně se vylučujících oblastí zadání je počet účastníků v kombinaci s příliš krátkým časem a množstvím stanovených cílů.

1. Účastnická skupina – pro koho program připravujeme:

- **Počet účastníků** – jak velká bude skupina. Z této informace vyplyne potřebný počet lektorů, množství programových místností, aby se skupinky vzájemně nerušily.
- **Charakteristika účastnické skupiny**
 - Obecná znalost vývojových úkolů pro daný věk (např. dle Eriksona).
 - Informace o dynamice účastnické skupiny - zda se znají, co už mají společně za sebou, jaké mezi nimi panují vzájemné vztahy.
 - Informace jaké úrovně dosahují jejich dosavadní znalosti a dovednosti ve vybraném tématu programu.

2. Čas – kdy bude kurz realizován:

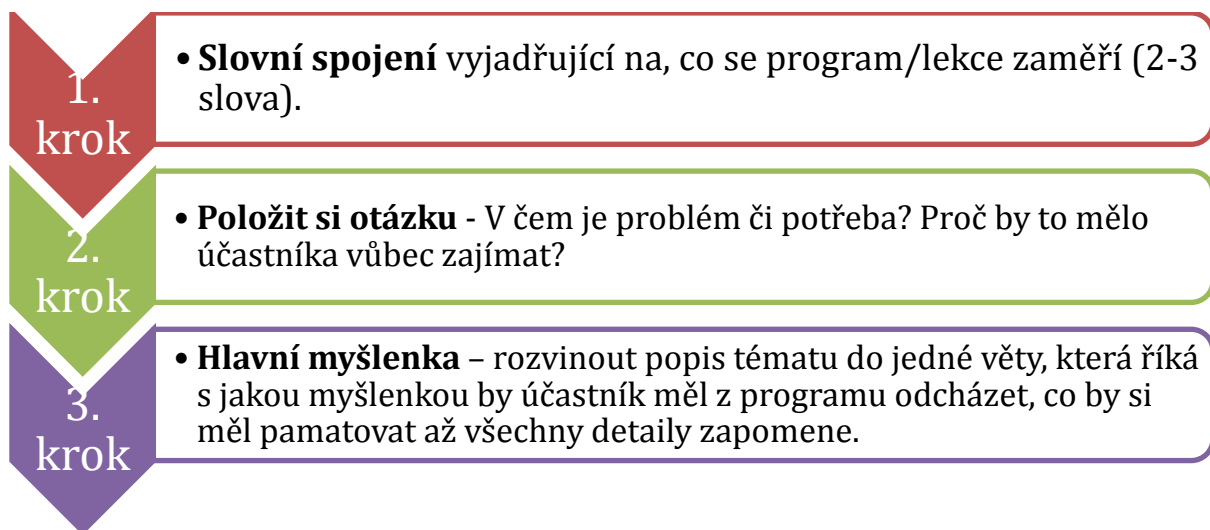
- **Délka programu** – V kombinaci s velikostí a charakteristikou skupiny patří množství času k těm nejvíce určujícím aspektům při stanovování cílů.
- **Termín programu** – jedná se o program, který má být realizovatelný celoročně, nebo je vymezen na nějaké konkrétní období či denní čas?

3. Místo – kde bude program probíhat:

- **Interiéry** – objekt, programové místnosti, jejich velikost a vybavení...
 - **Exteriéry** – důležité je se podívat, co vybraná lokalita může pro záměr nabídnout: genius loci, terén, významnou přírodní charakteristiku, zajímavosti vhodné pro interpretaci...
- 4. Zdroje - s čím mohu pracovat, co budu potřebovat k realizaci programu:**
- **Materiál** – materiál na přípravu her a programů, pomůcky, peníze, studijní podklady
 - **Lektoři**
 - kolik lektorů může program uvádět
 - jaké mají odborné know-how (jak ovládají 1/ vybrané pedagogické metody, 2/ jak rozumí oboru, jenž je tématem kurzu...)
- 5. Myšlenkový záměr programu (zakázka)**
- Jedná se o přesné stanovení obsahového zaměření programu.

Téma:

- Rámuje lektorovi, na jakém hřišti se pohybuje.
- Může se stanovovat ve třech postupných krocích:

Cíle vzdělávání:

- Záměr, očekávání, ideální představa o tom, kam by mělo vzdělávání (a v rámci tohoto procesu probíhající učení žáka, studenta...) dospět.
- Dají se formulovat pro různé subjekty: jedinci (např. učitel, sám žák...), skupiny, instituce ...,
- Vždy se cíle vzdělávání vztahují k učícímu se subjektu: vyjadřují očekávání (ideál, požadavek) vůči výsledkům, jichž by měl subjekt svým učením dosáhnout.

„Řekni žákům, co se naučí, nauč je, co jsi jim slíbil, a vyzkoušej je z toho, co jsi vyučoval.“ (Pasch, M.: Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině. Praha: Portál 1998).

Učitel promýšlí a stanoví konkrétní cíle pro delší období výuky (pro školní rok, pro pololetí), pro tematické celky i pro jednotlivé vyučovací hodiny. Tyto cíle by měly vycházet ze školního vzdělávacího programu, avšak učitel je dotváří na základě svých znalostí, zkušeností a pedagogické filosofie.

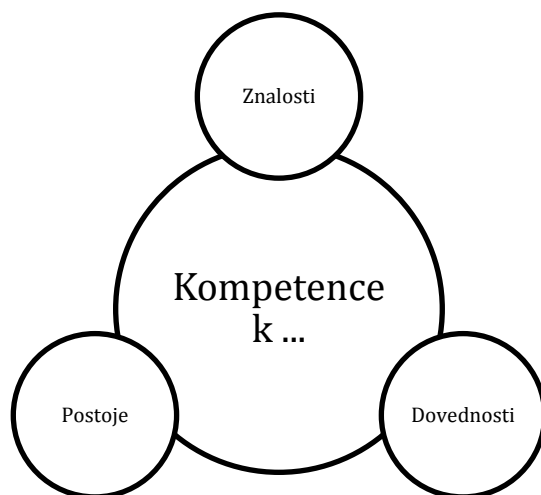
Nejkonkrétnější cíle výuky (pro jednotlivé vyučovací hodiny) by měly být formulovány tak, aby na jejich základě bylo možné zjišťovat, zda a do jaké míry jich žáci dosáhli. Jsou to tedy svou podstatou učební požadavky na žáka.

Jsou-li cíle výuky takto stanoveny, učitel má možnost hodnověrně ověřovat výsledky žáků a získávat tak kvalitní zpětnou vazbu.

Cíle výuky, které učitel stanoví (učební požadavky), by žáci měli znát, rozumět jim, akceptovat je. Měli by také rozumět vazbě mezi svými výsledky učení a těmito cíli; tak mohou i oni získávat kvalitní zpětnou vazbu.

Cíl:

- Dobře stanovený cíl je třeba formulovat pomocí slovesa (tedy co má účastník dělat, dozvědět se, vyzkoušet si, zažít...) a **jasně vymezit, jedná-li se o rozvoj znalostí, dovedností či postojů.**

- Cíl lektorovi pomáhá pojmenovat „co se na hřišti vymezeném tématem hraje“.
- K výběru sloves můžete použít Bloomovu taxonomii cílů.

Hladina	Popis	Výrazy popisují činnost
6. HODNOCENÍ	Student dokáže na základě dříve naučených norem a kritérií kriticky posoudit a obhájit složitý myšlenkový proces.	obhájit, vyvrátit, rozvíjet, kritizovat, posoudit, zaujmout, podpořit stanovisko, ospravedlnit, diskutovat, rozhodnout
5. SYNTÉZA	Student dokáže z několika jednodušších komponentů vytvořit původní a složitý myšlenkový proces.	tvořit, stavět, vytvořit originál, komponovat, psát, řešit, předvést, stanovit, předpovědět
4. ANALÝZA	Student dokáže rozčlenit myšlenkový proces na komponenty, vysvětlit jak a proč je daná složitá sestava vytvořena a jaké má příčiny.	porovnat, rozdělit, vysvětlit proč, ukázat jak, nakreslit, načrtnout
3. APLIKACE	Student dokáže použít dříve naučenou látku (např. pojmy, pravidla, generalizace látky) a aplikovat ji v nových souvislostech.	zařadit, aplikovat, nalézt, vybrat, vypočítat, roztřídit
2. POROZUMĚNÍ	Student dokáže vlastními slovy vyjádřit dříve naučenou látku, rozumí souvislostem.	definovat, vyjádřit vlastními slovy, popsat, shrnout
1. ZNALOST	Student si dokáže vybavit, reprodukovat nebo rozeznat dříve naučené informace.	reprodukovat, vybavit si, uvést seznam, identifikovat, nazvat, označit, vybrat, seřadit

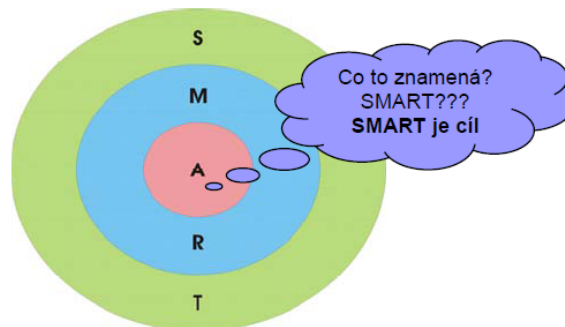
Zdroj: Upraveno na základě Pasch a kol. (2005)

Jak mají být výukové cíle formulovány, aby jich mohlo být ve výuce efektivně dosaženo:

- **Konkrétně:** Cíl vzdělávání v nejkonkrétnější podobě je vyjádřením požadavku na učení žáka, resp. požadavku na výsledek žákova učení.
- **Činnostně:** Cíle mají být vyjádřeny aktivně, aby byla zřejmá jejich souvislost s učením (učební činností) žáka.
- **Kontrolovatelně:** Cíle mají být formulovány tak, aby bylo možné zjistit, zda a do jaké míry jich bylo dosaženo.
- **Komplexně:** V každém oboru či předmětu, včetně oborů matematických a přírodovědných, má učitel pracovat s cíli jak kognitivními, tak psychomotorickými a afektivními.
- **Konzistentně:** Cíle stanovené učitelem pro výuku by měly být konzistentní s cíli tématu, s cíli na určité období (pololetí, školní rok), s cíli předmětu jako celku, s cíli školního a rámcového vzdělávacího programu. Měly by být ve shodě i s obecnými zásadami a cíli, které stanoví školský zákon.
- **Explicitně:** Žák by měl konkrétní cíl výuky (a tedy i cíl svého učení) explicitně znát a ztotožňovat se s ním (být motivovaný k jeho dosažení).
- **Přiměřeně:** Stanovený cíl výuky by měl pro žáky být splnitelný a umožňovat odstupňovanou náročnost pro žáků s diferencovanými možnostmi a potřebami.

Specifikace cílů SMART

- S ... specific/specifický
- M ... measurable/měřitelný
- R ... realistic/reálný
- T ... timed/časově určený
- A ... agreed/akceptovatelný

Obrázek– SMART (specifikace cílů)

- Množství a kvalita cílů bývá předimenzována. Je dobré umět vybrat jeden až tři klíčové cíle a ty naplňovat důsledně.
- Stanovit cíle tak, aby byly reálné, naplnitelné během vymezeného času s danou skupinou a dalo se zpětně ověřit, zda- li jich bylo dosaženo.
 - Často se používá pro stanovení cíle pomůcka SMART
 - S – specifický: Čím přesněji je definován, tím snadněji se bude plnit.
 - M – měřitelný: splnění cíle musí být možné změřit.
 - A – akceptovaný: přijatelný pro účastníka programu.
 - R – reálný: Musí být možné ho splnit v reálném čase.
 - T – termínovaný: do kdy se to stane?

Nesprávně formulované výukové cíle – příklady:

Vyjádřením cíle není formulace obsahu výuky (téma) ani prostředků, jichž má být ve výuce použito. Cíl výuky vždy představuje aktivně formulovaný požadavek na znalosti a dovednosti žáka.

Časté chyby při vymezení cíle výuky:

- záměna cíle s tématem učební hodiny (například: „Ohmův zákon“; „Pythagorova věta“)
- záměna cíle s popisem činnosti učitele (například: „Předvést činnost vodní turbíny“)
- záměna cíle s prostředky výuky (například: „Řešit úlohy na Ohmův zákon“)
- cíle jsou vyjádřeny příliš obecně (například: „Ovládat základní matematické operace“)
- cíle připouštějí různé interpretace (například: „Žák je připravený na laboratorní úlohu“)

Příklad 1:

Hlavní myšlenka: *Nastartovat a posílit vyprávění příběhů v rodinách jako platformu pro předávání zkušeností, pro sdílení životní moudrosti a pro výchovu k přirozenému a zodpovědnému lidství. Chceme v dnešní době technického konzumu obnovit sdílení hodnot v rodinách a podpořit smysl trávení společného času.*

Téma: Příběhy

Podtémata: Rodinné vyprávění

Příběh ctností

Výchovná metoda „příběh místo řemene“

Cíle:

Rodinné vyprávění:

- Rodina společně prožije příběhy 5 kvalitních dětských knih.
- Rodina si vytvoří vlastní knihu rodinných příběhů z kurzu.
- Rodiče pochopí, že i obyčejné příběhy z jejich života jsou plné témat, která děti zajímají.

Příběh ctností:

- Děti pochopí význam slova „ctnost“.
- Děti prožijí vybrané ctnosti na vlastní kůži v „oživlých“ příbězích z dětských knih.
- Děti vnímají projevy ctností v chování svém i druhých.

Příběh místo řemene:

- Rodiče si osvojí dramatické minimum pro komfortnější vyprávění příběhů.
- Rodiče pochopí princip metody „příběh místo řemene“.
- Rodiče vytvoří příběh šitý na míru svému dítěti.

Příklad 2:

Hlavní myšlenka: *Klíčem k udržitelnému světu je společná péče o místo. Odvaha (motivace) učitele spolupracovat s kolegy je důležitá pro to, aby zvládl učit místem.*

Téma: Odvaha k učení v místě.

Podtémata:

Odvaha (sebejistota) spolupracovat – kolegiální podpora

Učení místem

Udržitelný svět, místo

Cíle:

Odvaha (sebejistota) spolupracovat – kolegiální podpora:

- Účastník si uvědomí význam a hodnotu spolupráce pro dosažení cíle.
- Účastník má zážitek vlastní odvahy a použije ho jako motivaci pro spolupráci.

Učení místem:

- Účastník zažije facilitovaný proces a pojmenuje klíčové zásady pro facilitaci.
- Účastník se orientuje v tom co je projektová výuka.
- Účastník chápe význam místa při vzdělávání.
- Účastník dokáže použít základní kroky kolbova cyklu pro reflexi.

Udržitelný svět, místo:

- Účastník zná teorii pilířů udržitelnosti a vidí je v místech kolem sebe a zaujímá k nim postoj.
- Účastník chápe, jak se udržitelnost prolíná do vzdělávání a zná kompetenční model, který přispívá k udržitelnému životu.